

## LAKIALOITE 130/2005 vp

### Laki arvonnlisäverolain muuttamisesta

#### *Eduskunnalle*

#### ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan rakennuspalveluiden urakkasopimuksiin perustuvissa ostoissa ja myynneissä siirtymistä ns. käännettyyn arvonnlisäverojärjestelmään.

Aloitteella pyritään vähentämään rakennusurakoinnissa laajaksi arvioitua arvonnlisäverovilppiä.

Arvonnlisäveron verovilpillä tarkoitetaan tapauksia, joissa aliurakoitsija jättää veron osittain tai kokonaan maksamatta, mutta pääurakoitsija vähentää omassa verotuksessaan aliurakoitsijan laskuttamat arvonnlisäverot.

Viranomaisarvio on, että yhteensä ilmoitettu mutta maksamatta jäänyt arvonnlisävero ja kokonaan ilmoittamatta jäänyt arvonnlisävero olivat arviolta noin 110 miljoonaa euroa vuonna 2002.

Tässä aloitteessa käännetyllä arvonnlisäverolla tarkoitetaan järjestelmää, jossa arvonnlisäveron maksu siirretään työsuorituksen tekevältä (aliurakoitsija) työsuorituksen vastaanottavalle taholle (pääurakoitsija) rakentamispalveluissa, joille ovat luonteeltaan pitkiä aliurakointiketjut. Järjestelmän tavoitteena on estää tilanteet, joissa aliurakoitsijan maksamatta jääneet arvonnlisäverot hyväksytään pääurakoitsijalle vähennyskelpoisiksi. Toisena keskeisenä tavoit-

teena on ollut estää harmaasta taloudesta johtuvia kilpailun vääristymiä yritystoiminnassa.

Harmaan talouden torjunnassa vasemmistoliiton lakialoite täydentää oleellisella tavalla hallituksen antamaa työturvallisuuslain muutostyöstä, jonka mukaan yhteistä rakennustyömaata johtavalla tai valvovalla rakennuttajalla olisi velvollisuus huolehtia siitä, että rakennustyömaalla työskentelevillä on työmaalla liikkueensa näkyvillä kuvallinen tuniste eli kulkulupa, josta käy ilmi myös työnantaja (HE 143/2005 vp). Niin ikään lakialoitteemme täydentää hallituksen esitystä, jolla säädettäisiin myös työnantajan tai tämän edustajan velvollisuudesta ylläpitää lähetetystä työntekijästä ja tämän työsuhteen ehdoista tietoja, jotka olisivat työsuojeluviranomaisten helposti saatavilla. Lisäksi työnantajalla tai tämän edustajalla olisi oltava Suomessa hallussaan lähetettyä työntekijää koskeva työaikakirjanpito ja tiedot Suomessa maksetuista palkoista. Työnantajalla tai tämän edustajalla olisi myös velvollisuus antaa henkilöstön edustajalle tietoja tietyistä lähetetyn työntekijän työsuhteen ehdoista (HE 142/2005 vp).

Aloite on vasemmistoliiton eduskuntaryhmän ryhmäaloite.

## YLEISPERUSTELUT

### 1 Yleistä: Harmaa talous rakennusallalla

Koko harmaan talouden arvoksi rakentamisen alalla on laskettu vuonna 2000 noin 500—600 miljoonaa euroa. Laaja-alaisen aliurakoinnin vuoksi varsinaiset rakennustyöt ja sitä kautta myös harmaan talouden ongelmat keskittyvät pieniin rakennusyrityksiin. Rakennusala on lisäksi varsin verovelkainen toimiala. Vuoden 2003 syyskuussa alan yritysten verovelka oli 347 miljoonaa euroa. Toimialan yrityksistä 30 prosenttia on luokiteltu kohonneen tai suuren riskin yrityksiin. Suhteellisesti eniten riskiyrityksiä löytyy alle viiden työntekijän rakennusyritysten joukosta. Tässä esitetyt laskelmat perustuvat Viranomaisyhteistyön kehittämisprojektin taustaselvityksiin (VIRKE-projektin vastuuministeriönä on valtiovarainministeriö ja mukana projektissa ovat verohallinto, poliisi, tulli ja Helsingin ulosottovirasto).

Ammattimaisessa talonrakentamisessa harmaa talous liitetään usein myös korkeaan aliurakointiasteeseen. Aliurakointiketjut muodostuvat joskus hyvin pitkiksi, jolloin osapuolet ja niiden vastuut hämärtyvät. Sen seurauksena rakennuttajat (tilaajat) ja pääurakoitsijat eivät välttämättä tiedä, ketkä työskentelevät ketjun häntäpäässä. Yhteiskunnalliset velvoitteet, kuten ennakonpidätykset, sosiaaliturvamaksut ja arvonlisäverot, hoidetaan määrättyyn porttaaseen, mutta sen jälkeen velvoitteiden hoitamisesta voidaan luistaa.

Aliurakointia käytetään rakennusallalla erittäin laajasti. Erikokoisten talonrakennusyritysten osuus toimialan liikevaihdosta ja kotimaan tuotoksesta kertoo tästä. Vuoden 2002 laskelmat osoittavat, että aliurakoinnin vuoksi työt keskittyvät rakentamisen tuotoksella mitaten pieniin yrityksiin. Alle 20 hengen yritykset muodostavat rakentamisen tuotoksesta 10 prosenttiyksikköä enemmän kuin liikevaihdosta. Sitä vastoin suurten yli 50 hengen yritysten osuus liikevaihdosta on 40 prosenttia, mutta tuotoksesta vain 29 prosenttia.

Harmaata taloutta on 1990-luvun alkupuolelta lähtien pyritty torjumaan rakennusalan järjestöjen erilaisilla vapaaehtoisilla sopimuksilla: urakkatarjousten yhteydessä tarjoajilta vaadittavilla verovelkatodistuksilla, selvityksillä eläkemaksujen suorittamisesta ja neljännesvuosittain verovirastolle lähetettävillä ilmoituksilla urakoitsijoista. Lisäksi suurilla rakennustyömailla on otettu käyttöön sähköiset kulkulupajärjestelmät.

Edellä mainittujen järjestelmien heikkouksia ovat niiden kiertomahdollisuudet lyhyen elinkaaren yritysten hyväksikäytön ja bulvaanijärjestelyjen avulla sekä toimenpiteiden vapaaehtoisuus, jonka seurauksena niiden ulkopuolelle jäävät järjestäytymättömät yritykset ja toimeksiantajat. Toistaiseksi tehokkaimmaksi keinoksi on osoittautunut sähköinen kulkulupajärjestelmä, joskaan senkään avulla ei pystytty paljastamaan tilanteita, joissa työntekijöiden palkoista vain osa on maksettu pimeästi ja maksut peitetty tekaistuilla kuiteilla.

Harmaan talouden painopistealue on siirtynyt ammattimaisessa rakentamisessa korjaus- ja kunnossapitorakentamiseen, jossa tilaajina toimivat usein isännöitsijät ja asunto-osakeyhtiöt. Näissä hankkeissa harmaan talouden ilmenemismuotoja ovat toistuvasti pimeästä työvoimasta ja kuittikaupasta kiinni jääneet yritykset, jotka jatkavat toimintaansa uutena yrityksenä tai bulvaanin välityksellä.

### 2 Kuvaus arvonlisäveron laiminlyönnistä tällä hetkellä

#### 2.1 Arvonlisäveron laiminlyöntitilanteet

Arvonlisäverojen maksun laiminlyöntiä tapahtuu rakennusallalla usealla tavalla.

Sitä on arvioitu esiintyvän siten, että verot ilmoitetaan mutta jätetään maksamatta.

Niin ikään laiminlyöntiä on arvioitu esiintyvän varsinkin pienissä yrityksissä, joiden tavara- ja palveluustoista saatavien arvonlisäverovähennysten summa on suurempi kuin myynnin ar-

vonlisävero (ns. negatiivisen vuosisaldon yritykset).

Kolmas ryhmä on tilanteet, joissa arvonlisävero jätetään kokonaan ilmoittamatta. Tällöin koko rakennuspalvelun myynti voi jäädä pimentoon ja kysymys on kirjanpidon ulkopuolisista tuloista.

### *2.1.1 Ilmoitettu mutta maksamaton arvonlisävero*

VIRKE-projektissa on arvioitu, että vuonna 2002 talonrakennusalan laskennallinen arvonlisäverovajaus oli noin 40 miljoonaa euroa, mikä on 4—5 prosenttia suurempi kuin viranomaisille ilmoitetut verot maksuvalvontatietojen mukaan. Ilmoitetut verot olivat edelleen 70 miljoonaa euroa suuremmat kuin maksetut verot, eli kokonaisuudessaan yhteiskunnalta saamatta jääneet arvonlisäverot olivat noin 110 miljoonaa euroa. Lisäksi 1 900 yrityksellä ilmoitettujen arvonlisäverojen vuosisaldo on negatiivinen. Myös näihin ilmoituksiin voi sisältyä epäselvyyksiä.

Vuonna 2002 talonrakennusalan yritykset ilmoittivat valvontailmoituksilla maksettavaa arvonlisäveroa vajaat 830 miljoonaa euroa. Todelliset maksut olivat kuitenkin vajaat 760 miljoonaa euroa eli noin 70 miljoonaa euroa vähemmän kuin ilmoitetut verot. Ilmoitettujen ja maksettujen verojen välinen erotus on suurin pienissä alle viiden hengen yrityksissä. Edellä mainituissa luvuissa ovat mukana vain ne talonrakennusalan yritykset, joiden arvonlisäveroilmoitusten vuosisaldo on positiivinen.

Näkyvää maksamattomien arvonlisäverojen summaa, vuositasolla 70 miljoonaa euroa, voidaan pitää talonrakennusallalla varsin suurena, sillä se muodostaa likimain 10 prosenttia alalla ilmoitetuista arvonlisäveroista. Verohallinnon arvonlisäveroasiantuntijoiden mukaan huomattavaa osaa veroista ei koskaan makseta eikä ole aiottukaan maksaa. Ilmoitukset on tehty, koska on haluttu välttää suoranaisten veropetoksen tekeminen. Toimintaan liittyy myös lyhytaikaisen ja kertakäyttöyritysten hyväksikäyttöä.

Verojen maksamatta jättäminen ei sinänsä ole harmaata taloutta, mutta nimenomaan rakennus-

alalla se voi osoittaa harmaan talouden olemassaoloa kuittikaupan muodossa. Yritykset, jotka haluavat ostamallaan kuiteilla peittää maksamiaan pimeitä palkkoja, ostavat kuitit arvonlisäverovelvollisiksi rekisteröidyiltä yrityksiltä. Viranomaiset arvioivat, että tällaiset yritykset voivat

— olla tekemättä mitään ilmoituksia veroviranomaisille, minkä seurauksena on verojäämäksi siirtyvä arviomaksuunpano,

— ilmoittaa kuittien mukaiset korvaukset liikevaihtonaan, mutta jättää verot maksamatta,

— ilmoittaa vain osan niille muodollisesti maksetuista korvauksista, jolloin maksuunpanot ja verojäämät jäävät pienemmiksi, tai

— antaa "ei toimintaa" -ilmoituksia, jolloin paljastuminen jää riippumaan verovalvonnan tehokkuudesta ja satunnaistekijöistä.

### *2.1.2 Negatiivisen vuosisaldon yritykset*

Talonrakennusallalla toimi vuonna 2002 verohallinnon maksuvalvontatilastojen mukaan 1 930 yritystä, joiden tekemien arvonlisäveroilmoitusten vuosisaldo oli negatiivinen eli tavara- ja palveluostoista saatavien arvonlisäveron vähennysten summa oli suurempi kuin myynnin arvonlisävero. Negatiivisen vuosisaldon yrityksistä 73 prosenttia oli alle 20 hengen yrityksiä. Nämä yritykset ovat periaatteessa oikeutettuja arvonlisäveropalautuksiin. Yhteensä negatiivinen saldo oli 16 miljoonaa euroa.

Rakennuspalvelujen vienti on arvonlisäverotonta, mutta yritykset ovat voineet saada arvonlisäverovähennyksiä omista tavara- ja palvelukuluistaan tai investoinneistaan. Lisäksi toimintansa aloittaneilla yrityksillä voi olla investointeja, joista saadut arvonlisäverovähennykset voivat olla satunnaisesti suuria. On kuitenkin epätodennäköistä, että kovin pienet yritykset harjoittaisivat rakennuspalvelujen vientiä tai että yritys voisi toimia jatkuvasti arvonlisäveron muodostuessa negatiiviseksi. VIRKE-projektin selvityksissä arvioidaan, että negatiivisen saldón ilmoittaneiden yritysten arvonlisäveroihin voi sisältyä epäselvyyksiä, vaikka ongelman laajuudesta ei tältä osin ole esitettävissä tutkittua tietoa.

### 2.1.3 Ilmoittamatta jäänyt arvonlisävero

Ilmoitettujen mutta maksamattomien arvonlisäverojen lisäksi arvonlisäverovilppiä voi ilmetä siten, että arvonlisävero jätetään kokonaan ilmoittamatta. Näissä tapauksissa koko rakennuspalvelujen myynti voi jäädä pimentoon, jolloin kysymys on kirjanpidon ulkopuolisista tuloista. Helpointa myyntitulojen salaus on yksityishenkilöiden rakentamisessa, jossa kuitteja ei tarvita verovähennyksiä varten kotitalousvähennystä lukuun ottamatta. VIRKE-projektin selvityksissä tätä arvonlisäveron verovilppiä on yritetty arvioida vertaamalla talonrakennusalan teoreettista arvonlisäveroa ilmoitettuun arvonlisäveroon.

Teoreettinen arvonlisävero on johdettu kansantalouden tilinpidon mukaisesta talonrakennusalan yritystoiminnan käypähintaisesta nettoarvonlisäyksestä ilman kotitalouksien omatoimista rakentamista. Tilinpidon laadintamenetelmistä johtuvista syistä nettoarvonlisäys sisältää kuitenkin muiden toimialojen kuin varsinaisten rakennusalan yritysten, kuten talotehtaiden tai kaupan työntekijöiden, tekemää asennustyötä (työtunteja) rakennustyömailla, joka on vähennettävä nettoarvonlisäyksestä ennen teoreettisen arvonlisäveron laskentaa.

VIRKE-projektin selvityksissä arvioidaan, että talonrakennusalan nettoarvonlisäys yritystoiminnassa eli arvonlisäys (tai tuotannon arvo) ilman kiinteän pääoman kulumista oli kansantalouden tilinpidon mukaan neljä miljardia euroa vuonna 2002. Summa on saatu vähentämällä toimialan koko nettoarvonlisäyksestä kotitalouksien omatoimisen rakentamisen nettoarvonlisäys (640 milj. euroa) ja siitä edelleen muiden kuin talonrakennusalan työntekijöiden työpanos (8 %). Tästä loppusummasta 22 prosentin verokannalla laskettu teoreettinen arvonlisävero ylsi 880 miljoonaan euroon.

Ennen kuin teoreettista arvonlisäveroa verrataan ilmoitettuun arvonlisäveroon, on ilmoitetuissa arvonlisäveroissa otettava huomioon investointimenoista tehdyt verovähennykset, sillä investointimeno ei sisälly kansantalouden tilinpidon nettoarvonlisäykseen eivätkä siitä johdettuun teoreettiseen arvonlisäveroon. Korjaus tapahtuu siten, että ilmoitettuja arvonlisäveroja

korotetaan talonrakennusalan käyttöomaisuuden hankintoihin liittyvillä laskennallisilla arvonlisäveroilla. Investointimeno perustuvat kansantalouden tilinpidon tilastoihin.

Vuonna 2002 talonrakennusalan nettoarvonlisäys oli verohallinnon maksuvalvonnassa ilmoitettujen arvonlisäverojen mukaan 3,7 miljardia euroa, josta rakennusasennusta ja -viimeistelyä oli 56 prosenttia ja varsinaista talonrakentamista 44 prosenttia. Jos investointimenoista vähennettyjä laskennallisia arvonlisäveroja ei oteta lukuun, nousi rakennusalan nettoarvonlisäys maksuvalvontatietojen perusteella arvioituna 3,8 miljoonaan euroon vuonna 2002.

VIRKE-projektin selvityksessä arvioidaan, että vuonna 2002 rakennusalan arvonlisävero oli maksuvalvontatietojen mukaan noin 840 miljoonaa euroa eli 4–5 prosenttia pienempi kuin kansantalouden tilinpidon tiedoista johdettu laskennallinen arvonlisävero (880 milj. euroa). Eroa oli noin 40 miljoonaa euroa. Summa vastaa 22 prosentin verokannalla laskettuna vajaan 200 miljoonan euron salattua liikevaihtoa. Yhteensä ilmoitettu mutta maksamatta jäänyt arvonlisävero ja kokonaan ilmoittamatta jäänyt arvonlisävero olivat arviolta noin 110 miljoonaa euroa vuonna 2002.

### 3 Käännetty arvonlisäverovastuu muissa EU-maissa

*Hollanti.* Käännetty arvonlisävero on käytössä EU-maista Hollannissa, jossa sen piiriin kuuluvia toimialoja ovat rakennusala, laivanrakennus, valmisvaateteollisuus ja määrätty metallirakennusala. Hollannissa käännetty arvonlisävero eli siirtosääntö ei kuitenkaan koske niitä suoritoksia, jotka pääurakoitsija tekee suoraan toimeksiantajalleen (tilaaja), joka voi olla muu yhteisö taikka yksityinen kotitalous, vaan pääurakoitsija laskuttaa toimeksiantajaansa tavanomaiseen tapaan arvonlisäverollisella laskulla.

Hollannissa siirtosääntöä ei ulotettu urakoitsijan ja toimeksiantajan välisiin suhteisiin, sillä hankinta ei ole toimeksiantajalle aina vähennyskelpoinen ja näissä liikesuhteissa arvonlisäveron vilppi ei ole suurta. Käytännössä siirtosään-

tö toimii siten, että aliurakoitsija laskuttaa pääurakoitsijaa ilman arvonlisäveroa. Pääurakoitsija maksaa veron oman työnsä ohella aliurakoitsijan tekemästä työstä siirtosäännöksen johdosta, joskin tämä vero on pääurakoitsijalle heti vähennyskelpoinen.

Arvonlisäveroilmoituksessa pääurakoitsija ilmoittaa omana kohtanaan siirretyn liikevaihdon ja siitä menevän veron. Vastaavasti aliurakoitsija ilmoittaa omassa ilmoituksessaan siirretyn liikevaihdon. Siirtosääntöä ei sovelleta kahdessa tapauksessa:

1) aliurakoitsija tekee työsuorituksesta enemmän kuin puolet paikassa, jossa hänen liikkeensä toimii, tai

2) aliurakoitsijan työ on toisarvoinen tavaran myyntiin nähden.

Käännetyn arvonlisäveron soveltaminen on edellyttänyt Hollannissa Euroopan neuvoston lupaa.

*Itävalta.* Hollannin ohella käännetty arvonlisäverojärjestelmä on otettu käyttöön myös Belgiassa ja Itävallassa. Itävallassa arvonlisäverovilpin suuruudeksi on arvioitu 0,5—1,0 miljardia euroa. Itävalta on saanut Euroopan neuvostolta luvan poikkeaviin toimenpiteisiin marraskuussa 2002. Neuvoston päätöksen mukaan pyydettyjen toimenpiteiden tarkoituksena on tietynlaisten veropetosten tai verojen kiertämisen estäminen rakennusallalla, jossa mm. alihankkija arvonlisäveron asiakkaaltaan laskutettuaan jättää sen tilittämättä veroviranomaisille.

Itävallassa suunnitellut harmaan talouden vastaiset toimet käsittivät alun perin myös alihankintasuhdeiden ilmoitusvelvollisuuden (reporting requirements). Ilmoitusvelvollisuus tarkoittaa sitä, että pääurakoitsijat ilmoittavat (sähköisesti) veroviranomaisille maksamistaan suorituksista aliurakoitsijoittain ja aliurakoitsijat ilmoittavat vastaavasti saamistaan suorituksista pääurakoitsijoittain. Pienet alle 1 000 euron suoritukset (urakat) oli rajattu ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle. Ilmoitusvelvollisuuden laajentamiseen ei saatu kuitenkaan neuvoston lupaa.

#### **4 Käännetyn arvonlisäverojärjestelmän käyttöönottoon EU:n komission ehdotus ja EU:n neuvoston lupa**

Kuudennen arvonlisäverodirektiivin mukaan neuvosto voi antaa komission ehdotuksesta EU:n jäsenvaltiolle luvan erityistoimenpiteisiin veropetosten ja veron kiertämisen estämiseksi. Omilla päätöksillään jäsenvaltiot eivät voi supistaa direktiivin mukaisia veropohjia tai vähennysoikeuksia.

Mikäli lakialoitteen mukainen esitys hyväksytään, Suomen on haettava EU:n neuvostolta erityistä poikkeamislupaa arvonlisädirektiivin määräyksistä. Tähän tulee saada EU:n komission suositus.

Koska tässä lakialoitteessa ehdotettu malli perustuu Hollannissa jo käytössä olevaan malliin, tällaisen poikkeamisluvan saaminen ei lie ne kovinkaan vaikeaa.

### **YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT**

*Uusi 8 b §:n 1 mom.* Ehdotuksessa esitetään käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden käyttööntamasta rakentamispalvelun ja sitä lähellä olevien kiinteistön uudisrakentamisen tai perusparantamiseen liittyvän rakentamispalvelun urakkaketjussa, jossa veronmaksuvelvollisuus koko urakkaketjussa syntyvästä arvonlisästä siirrettäisiin pääurakoitsijan vastuulle. Pääurakoitsijan vastatessa koko urakkaketjun arvonlisäveron maksusta aliurakointia suorittavat ra-

kentamispalvelun myyjät laskuttavat urakkaketjun seuraavaa ostajaporrasta aina verottomasti eli he eivät maksa itse tuottamastaan arvonlisästä veroa. Tätä kokonaisuutta aloitteessa nimitetään siirtosäännöksi.

Ehdotus pääsäännöksi ja poikkeuksiksi noudattavat Hollannissa käytössä olevan käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden mallia.

Tässä lakialoitteessa käännetyllä arvonlisäverolla tarkoitetaan järjestelmää, jossa arvonlisä-

veron maksu siirretään työsuoritukset tekevältä (aliurakoitsija) työsuorituksen vastaanottavalle taholle (pääurakoitsija) rakentamispalveluissa, joille ovat luonteeltaan pitkäaikaiset aliurakointiketjut. Järjestelmän tavoitteena on estää tilanteet, joissa aliurakoitsijan maksamatta jääneet arvonlisäverot hyväksytään pääurakoitsijalle vähennyskelpoisiksi. Toisena keskeisenä tavoitteena on ollut estää harmaasta taloudesta johtuvia kilpailun vääristymiä yritystoiminnassa.

*Uusi 8 b §:n 2 mom.* Lakiehdotuksen 8 b §:n 2 momentissa säädettäisiin, että 1 momentissa tarkoitettuna pääurakoitsijana toimiva ostaja sekä tässä urakkaketjussa tarkoitettujen tavaroiden ja palvelujen verovelvollisuudesta vapautetut myyjät (aliurakoitsijat) tulisi merkitä arvonlisäverolain 172 §:ssä tarkoitettuun arvonlisäverovelvollisten rekisteriin. Pääurakoitsijan ja aliurakoitsijoiden ilmoitusvelvollisuudesta koskien siirrettyä liikevaihtoa ja myyntiin sisältyviä veroja säädetään tämän lain 162 §:ssä. Siirrettyä liikevaihdolla tässä tarkoitetaan urakoiden kustannuksia aliurakoitsijoille ja myyntiin sisältyvillä veroilla niitä piileviä arvonlisäveroja, jotka sisältyvät aliurakoitsijoiden omiin tuotantopanoksiin.

*Uusi 8 b §:n 3 mom.* Ehdotuksen 8 b §:n 3 momentissa määriteltäisiin Hollannin mallin mukainen poikkeus siirtosäännölle. Sen mukaan 1 momentissa tarkoitettu siirtosääntö ei koske niitä suorituksia, jotka pääurakoitsija itse tekee suoraan toimeksiantajalleen (tilaajalle), joka voi olla yhteisö tai yksityinen kotitalous. Näistä suorituksista pääurakoitsija laskuttaa toimeksiantajaa arvonlisäverollisella laskulla, johon sovelletaan tämän lain 4 luvun 29 §:n 1 momentin 1 kohtaa ja muita tämän lain säännöksiä soveltuvin osin.

*Uusi 8 b §:n 4 mom.* Momentissa säädettäisiin siirtosääntöön toinen poikkeus. Sen mukaan 1

momentissa tarkoitetun siirtosäännön piiriin eivät kuulu seuraavat aliurakoitsijoiden suoritukset urakkaketjussa:

1) kun aliurakoitsija tekee työsuorituksesta enemmän kuin puolet paikassa, jossa hänen liikkeensä toimii; tai

2) kun aliurakoitsijan tekemästä työstä on sovittu tavaran myynnin yhteydessä ja aliurakoitsijan työ on toisarvoinen tavaran myyntiin nähden, mistä säädetään tarkemmin asetuksella ja Verohallituksen ohjeilla.

*Nykyisen lain 13 §:n muuttaminen.* Säännöksessä kuntien arvonlisäverovapaus varmistettaisiin myös sovellettaessa rakentamispalvelun käännettyä arvonlisäveromallia.

*Uusi 131 b §.* Pykälässä ehdotettaisiin, että jos tavara tai palvelu hankitaan 8 b §:ssä tarkoitettua siirtosäännön puitteissa rakentamispalvelun verotonta myyntiä varten, urakkaketjussa aliurakoitsijana toimivalla myyjällä on oikeus saada palautuksena verot, jotka sisältyvät hänen omien tuotantopanostensa kuluihin ja jotka olisi voitu 10 luvun säännösten perusteella vähentää, jos toiminta olisi aiheuttanut verovelvollisuuden.

*Nykyisen lain 162 §:n 2 momentin muuttaminen.*

Säännöksessä on nyt, että veroilmoituksessa on ilmoitettava liikevaihto, suoritettava ja vähennettävä vero sekä muut verohallituksen määräämät veron oikeamääräisyyden toteamiseksi tarpeelliset tiedot. Momenttiin lisättäisiin seuraava: Edellä tämän lain 8 b §:ssä tarkoitettussa urakkaketjussa ostajan ja myyjän ilmoitusvelvollisuudesta annetaan tarkempia määräyksiä verohallituksen ohjeilla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:*

## Laki

### arvonlisäverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun arvonlisäverolain (1501/1993) 130 §:n 1 momentti, 132 § ja 162 §:n 2 momentti,  
sellaisina kuin ne ovat, 130 §:n 1 momentti on säädetty laissa 377/1994, 132 § laissa 940/1999 ja 162 §:n 2 momentti laissa 1486/1994, sekä  
lisätään lakiin uusi 8 b § ja sen edelle uusi väliotsikko sekä uusi 131 b § seuraavasti:

#### *Rakentamispalvelun pääurakoitsija ostajana*

##### 8 b §

Verovelvollinen rakentamispalvelusta urakkasopimuksessa, joka tehdään 31 §:ssä ja 31 a §:ssä mainitun rakentamispalvelun sekä 33 §:n 1 momentissa mainitun kiinteistön uudisrakentamisen tai perusparantamiseen liittyvän rakentamispalvelun osalta, on 29 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta verollisesta myynnistä urakkaketjussa rakentamispalvelun ostanut *pääurakoitsija*. Tällöin urakkaketjussa aliurakointia suorittava rakentamispalvelun myyjä laskuttaa urakkaketjun seuraavaa ostajaporraasta verottomasti (*siirtosääntö*). Veroa ei ole suoritettava, jos ostajana on valtio.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna pääurakoitsijana toimiva ostaja sekä tässä urakkaketjussa tarkoitettujen tavaroiden ja palvelujen verovelvollisuudesta vapautetut myyjät (*aliurakoitsijat*) tulee merkitä 172 §:ssä tarkoitettuun arvonlisäverovelvollisten rekisteriin. Pääurakoitsijan ja aliurakoitsijoiden ilmoitusvelvollisuudesta koskien siirrettyä liikevaihtoa ja myyntiin sisältyviä veroja säädetään tämän lain 162 §:ssä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu siirtosääntö ei koske niitä suorituksia, jotka pääurakoitsija itse tekee suoraan toimeksiantajalleen (tilaajalle), joka voi olla yhteisö tai yksityinen kotitalous. Näistä suorituksista pääurakoitsija laskuttaa toimeksiantajaa arvonlisäverollisella laskulla, johon sovelletaan tämän lain 4 luvun 29 §:n 1 momentin 1 kohtaa ja muita tämän lain säännöksiä soveltuvien osin.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun siirtosääntöön piiriin eivät kuulu seuraavat aliurakoitsijoiden suoritukset urakkaketjussa:

1) kun aliurakoitsija tekee työsuorituksesta enemmän kuin puolet paikassa, jossa hänen liikkeensä toimii; tai

2) kun aliurakoitsijan tekemästä työstä on sovittu tavaran myynnin yhteydessä ja aliurakoitsijan työ on toisarvoinen tavaran myyntiin nähden, mistä säädetään tarkemmin asetuksella ja Verohallituksen ohjeilla.

##### 130 §

Kunnalla on oikeus saada palautuksena hankintaan sisältyvä 10 luvussa tarkoitettu vero, josta ei saa tehdä vähennystä tai josta ei saa 131 tai 131 b §:ssä tarkoitettua palautusta. Palautus saadaan myös 79 §:n 1 momentissa tarkoitettua tuesta tai avustuksesta suoritettavasta verosta.

— — — — —

##### 131 b §

Jos tavara tai palvelu hankitaan 8 b §:ssä tarkoitetun siirtosääntöön puitteissa rakentamispalvelun verotonta myyntiä varten, urakkaketjussa aliurakoitsijana toimivalla myyjällä on oikeus saada palautuksena verot, jotka sisältyvät hänen omien tuotantopanostensa kuluihin ja jotka olisi voitu 10 luvun säännösten perusteella vähentää, jos toiminta olisi aiheuttanut verovelvollisuuden.

##### 132 §

Ulkomaalaisella ei ole oikeutta saada 131 tai 131 a taikka 131 b §:ssä tarkoitettua palautusta,

jos hän on 122 tai 122 a §:n mukaan oikeutettu palautukseen.

162 §

Veroilmoituksessa on ilmoitettava liikevaihto, suoritettava ja vähennettävä vero sekä muut verohallituksen määäämät veron oikeamääräisyyden toteamiseksi tarpeelliset tiedot. Edellä

tämän lain 8 b §:ssä tarkoitetussa urakkaketjussa ostajan ja myyjän ilmoitusvelvollisuudesta annetaan tarkempia määräyksiä verohallituksen ohjeilla.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä \_\_\_\_\_ kuuta 20 \_\_\_\_ .

Helsingissä 29 päivänä syyskuuta 2005

Kari Uotila /vas  
Outi Ojala /vas  
Annika Lapintie /vas  
Jaakko Laakso /vas  
Iivo Polvi /vas  
Erkki Virtanen /vas  
Mikko Kuoppa /vas  
Matti Kauppila /vas

Matti Kangas /vas  
Pentti Tiusanen /vas  
Esko-Juhani Tennilä /vas  
Suvi-Anne Siimes /vas  
Anne Huotari /vas  
Mikko Immonen /vas  
Veijo Puhjo /vas